

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJOS
APLINKOS PROJEKTŲ VALDYMO AGENTŪRA

2008 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2009-02-05
Vilnius

TURINYS

I. VEIKLOS ATASKAITOS SANTRAUKA	3
II. INSTITUCIJOS PRISTATYMAS	5
II.1. MISIJA	5
II.2. TIKSLAI IR UŽDAVINIAI	5
II.3. AGENTŪROS ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI IR DARBO ORGANIZAVIMAS	5
III. PAGRINDINIAI PASIEKIMAI	8
IV. AGENTŪROS VEIKLOS APŽVALGA	10
IV.1. SANGLAUDOS FONDO PROJEKTAI	10
IV.1.1. Atliekų tvarkymo projektų įgyvendinimas	11
IV.1.2. Vandentvarkos projektų įgyvendinimas	13
IV.2. STRUKTŪRINIŲ FONDŲ PROJEKTAI	14
IV.3. 2007-2013 M. SANGLAUDOS SKATINIMO VEIKSMŲ PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS	16
IV.4. SĖKMINGI PROJEKTAI	19
IV.4.1. Sanglaudos fondo projektai	19
IV.4.2. Struktūrinių fondų projektai	21
V. PAGRINDINIAI VEIKLOS TIKSLAI 2009 M.	23
V.1. SANGLAUDOS FONDO PROJEKTAI	23
V.2. STRUKTŪRINIŲ FONDŲ PROJEKTAI	24

I. VEIKLOS ATASKAITOS SANTRAUKA

Aplinkos projektų valdymo agentūros misija - organizuoti bei valdyti Europos Sąjungos Sanglaudos fondo finansuojamų aplinkos sektoriaus projektų parengimą bei įgyvendinimą, vertinti bei vykdyti priežiūrą struktūrinių fondų finansuojamiems projektams pagal atitinkamus Europos Sąjungos direktyvų reikalavimus. Aplinkos projektų valdymo agentūros strateginis tikslas - užtikrinti efektyvų ir kokybišką Europos Sąjungos projektų valdymą - planavimą, viešuosius pirkimus, įgyvendinimo priežiūrą ir kontrolę, lėšų išmokėjimą ir apskaitą.

Įgyvendinant ES Sanglaudos fondo programos vandentvarkos bei atliekų tvarkymo sistemos projektus darbų ir paslaugų vykdytojams 2008 metais buvo apmokėta 611 mln. Lt, o BPD programos galutiniams paramos gavėjams - 54,3 mln. Lt. Bendras Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) ir valstybės biudžeto lėšų, skirtų aplinkosaugos projektams pagal Bendrąjį programavimo dokumentą, panaudojimas per 2008 metus išaugo nuo 66 proc. iki 105 proc., o Sanglaudos fondo ir valstybės biudžeto lėšomis finansuotiems projektams - atitinkamai nuo 54 proc. iki 65 proc. Praėjusių metų pabaigoje vandentvarkos sektoriuje buvo pasirašyta sutarčių už 1560 mln. Lt, o atliekų sektoriuje už 619 mln. Lt.

Didelis dėmesys buvo skirtas ES Sanglaudos projektų papildomo finansavimo klausimams spręsti. Finansų ministro sudaryta darbo grupė rengė susitikimus praktiškai su visų Lietuvos savivaldybių atstovais siekiant išspręsti vandentvarkos ir atliekų projektų papildomo finansavimo klausimus. Darbo grupės veikloje aktyviai dalyvavo ir Agentūros direktorius bei direktoriaus pavaduotojas. Darbo grupės rezultatai buvo svarstyti keliuose Lietuvos Respublikos Vyriausybės pasitarimuose. Priimti protokoliniai sprendimai, nustatantys papildomų lėšų skyrimo projektams tvarką ir sąlygas. Dalį padidėjusio finansavimo sutiko finansuoti savivaldybės - paramos gavėjos, tačiau didžioji dalis papildomo finansavimo skirta iš Lietuvos Respublikos biudžeto. Šie priimti sprendimai leido paspartinti projektų įgyvendinimą.

Vadovaujantis Finansų ministro įsakymu sudarytos Darbo grupės priimtais sprendimais, Europos Komisijai 2008 m. pateikti prašymai dėl vandentvarkos projektų „Neringos miesto geriamo vandens ir nuotekų valymo sistemų plėtra“, „Mažeikių miesto nuotekų valymo įrenginių statyba“, „Nemuno vidurupio baseino investicinės programos I etapas“, „Nemuno žemupio baseino investicinės programos I etapas“, „Klaipėdos vandentiekio ir nuotekų tinklų plėtra“ ir atliekų projektų: „Marijampolės regiono atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“, „Telšių regiono atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“, „Lietuvos pavojingų atliekų tvarkymas“ priežiūros rodiklių pakeitimo ir įgyvendinimo laikotarpio pratęsimo. Siekiant Europos Komisijos atstovams išsamiai pristatyti projektų priežiūros rodiklių pasikeitimus, kurie iš esmės yra susiję su statybos darbų pabrangimu 2006-2007 m. laikotarpyje, buvo organizuotas ir neeilinis Priežiūros komiteto posėdis.

Įgyvendinant 2000-2006 Sanglaudos programą iš viso pasirašyta per 320 darbų bei paslaugų sutarčių ir jau yra užbaigta didžioji dalis vandentvarkos ir atliekų tvarkymo objektų. Praėjusiais metais pradėti eksploatuoti Mažeikių, Plungės, Kalvarijos, Kauno, Švenčionėlių, Rietavo, Ariogalos, Neringos nuotekų valymo įrenginiai. Intensyviai vystoma vandentiekio ir nuotekų tinklų plėtra. Atskiros tinklų dalys pradėtos eksploatuoti Vilniaus m. (Bajoruose), Jonavos, Plungės, Marijampolės, Vilkaviškio, Kalvarijos, Šakių,

Jurbarko, Kelmės, Panevėžio, Kėdainių, Kretingos, Palangos, Rietavo, Šilalės, Skuodo, Klaipėdos m., Utenos, Molėtų, Druskininkų, Birštono, Biržų, Akmenės savivaldybėse. Baigti statybos darbai ir pradėti eksploatuoti 8 (iš numatytų 11) regioniniai atliekų sąvartynai, pradėti pavojingų atliekų deginimo įrenginio statybos darbai, įrengta virš 400 konteinerinių bei didelių gabaritų atliekų priėmimo aikštelių, uždaryta virš 300 mažųjų sąvartynų.

Baigti statybos darbai ir pradėti eksploatuoti 8 (iš numatytų 11) regioniniai atliekų sąvartynai, pradėti pavojingų atliekų deginimo įrenginio statybos darbai, įrengta virš 400 konteinerinių bei didelių gabaritų atliekų priėmimo aikštelių, uždaryta virš 300 mažųjų sąvartynų.

Įgyvendinant BPD 1.3 priemonę buvo pasirašyta 101 paramos sutartis ir iki 2008.12.31 įgyvendinti visi projektai. Praėjusiais metais sėkmingai užbaigti 82 projektai, kuriuos vykdė virš 50 paramos gavėjų. Didžiausia ES struktūrinės paramos dalis buvo panaudota veikloms, susijusioms su saugomų teritorijų tvarkymu (projektus vykdė Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba bei Klaipėdos apskrities viršininko administracija). Paramos lėšomis įsteigta, suplanuota ir sutvarkyta 397.372 ha saugomų teritorijų, tarp kurių atkurta ir apsaugota nuo irimo Baltijos jūros pakrantės juosta. Lietuvoje 2004-2008 m. buvo įgyvendinta 17 mažų gyvenviečių vandens tiekimo ir nuotekų valymo sistemų plėtros projektų. Projektų lėšomis buvo nutiesta 115,42 km vandentiekio ir nuotekų tinklų gyvenvietėse, turinčiose iki 500 gyventojų. Sudaryta galimybė 5700 gyventojams prisijungti prie vandens tiekimo ir nuotekų tinklų sistemų. Upelių ir ežerų valymui nuo praeities taršos paramos lėšomis išvalyta 96,72 ha užterštų teritorijų, iš kurių didžiausios Varnakos upelio baseino dalies teritorija Jonavos mieste ir Talkšos ežero pietinės dalies teritorija Šiaulių mieste. Sėkmingai įgyvendinti 33 visuomenės švietimo apie aplinkos apsaugą projektai, kurių inicijuotose švietimo akcijose, mokymo priemonėse bei kitose informavimo kompanijose dalyvavo šimtai tūkstančių Lietuvos gyventojų.

Praėjusiais metais Aplinkos projektų valdymo agentūra pradėjo įgyvendinti naują ES struktūrinės paramos etapą, t.y. Lietuvos 2007 - 2013 m. ES struktūrinės paramos programą, kurios įgyvendinimui Lietuvą pasiekianti ES struktūrinė parama sudarys 23,4 mlrd. Lt. Iš šių lėšų 3,4 mlrd. Lt. bus skiriami aplinkos apsaugos sektoriaus projektams įgyvendinti.

Bendrųjų nacionalinių ES struktūrinės paramos administravimo teisinių reglamentų parengimas bei sprendimų priėmimas vėlavo, todėl siekiant suteikti galimybes pradėti projektų įgyvendinimą, buvo formuojamos laikinosios finansavimo taisyklės ir tam buvo skiriamos valstybės biudžeto lėšos.

Agentūra viena iš pirmųjų institucijų parengė Procedūrų vadovą ir jos pasirengimas administruoti 2007-2013 m. ES struktūrinę paramą auditorių bei Vadovaujančios institucijos buvo įvertintas teigiamai, t.y. nurodyta, kad Agentūra yra pasiruošusi šią paramą administruoti.

Taip pat Agentūros pasirengė ir pertvarkė vidinę valdymo struktūrą, papildomai įsteigė 20 naujų pareigybių, kurios finansuojamos iš ES techninės paramos programos administravimui, bei įdarbino naujus darbuotojus.

II. INSTITUCIJOS PRISTATYMAS

2001 m. liepos 31 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė, siekdama užtikrinti ES finansinės paramos programų administravimo veiksmingumą ir racionalų šių lėšų valdymą bei kontrolę, priėmė nutarimą Nr. 953. “Dėl finansinių Europos Sąjungos šalių paramos programų lėšų administravimo, valdymo ir kontrolės tvarkos“. Remiantis šiuo nutarimu 2002 m. vasario 14 d. buvo įkurta ISPA įgyvendinimo agentūra, kuri vėliau, Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą buvo pavadinta Aplinkos projektų valdymo agentūra.

II.1. MISIJA

Aplinkos projektų valdymo agentūros misija - organizuoti bei valdyti Europos Sąjungos Sanglaudos fondo finansuojamų aplinkos sektoriaus projektų parengimą bei įgyvendinimą, vertinti bei vykdyti priežiūrą struktūrinių fondų finansuojamiems projektams pagal atitinkamus Europos Sąjungos direktyvų reikalavimus.

II.2. TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Aplinkos projektų valdymo agentūros strateginis tikslas - užtikrinti efektyvų ir kokybišką Europos Sąjungos projektų valdymą - planavimą, viešuosius pirkimus, įgyvendinimo priežiūrą ir kontrolę, lėšų išmokėjimą ir apskaitą. Siekiant šių tikslų Agentūra vykdo šiuos uždavinius:

- organizuoja ir skelbia Sanglaudos fondo projektų viešuosius pirkimus ir pasirašo sutartis;
- prižiūri techninį projektų įgyvendinimą;
- skelbia kvietimus teikti projektų paraiškas ES struktūrinių fondų paramai gauti, vertina projektų paraiškas;
- prižiūri, kad projektai būtų įgyvendinami remiantis Sanglaudos fondui ir ES struktūriniams fondams taikomomis taisyklėmis, Lietuvos ir ES teisės aktais;
- rengia projektų įgyvendinimo, lėšų panaudojimo ataskaitas;
- užtikrina, Sanglaudos fondo ir struktūrinių fondų išlaidų atitikimą keliamiems reikalavimams;
- teikia informaciją organizacijoms, siekiančioms gauti ES paramą.

II.3 AGENTŪROS ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI IR DARBO ORGANIZAVIMAS

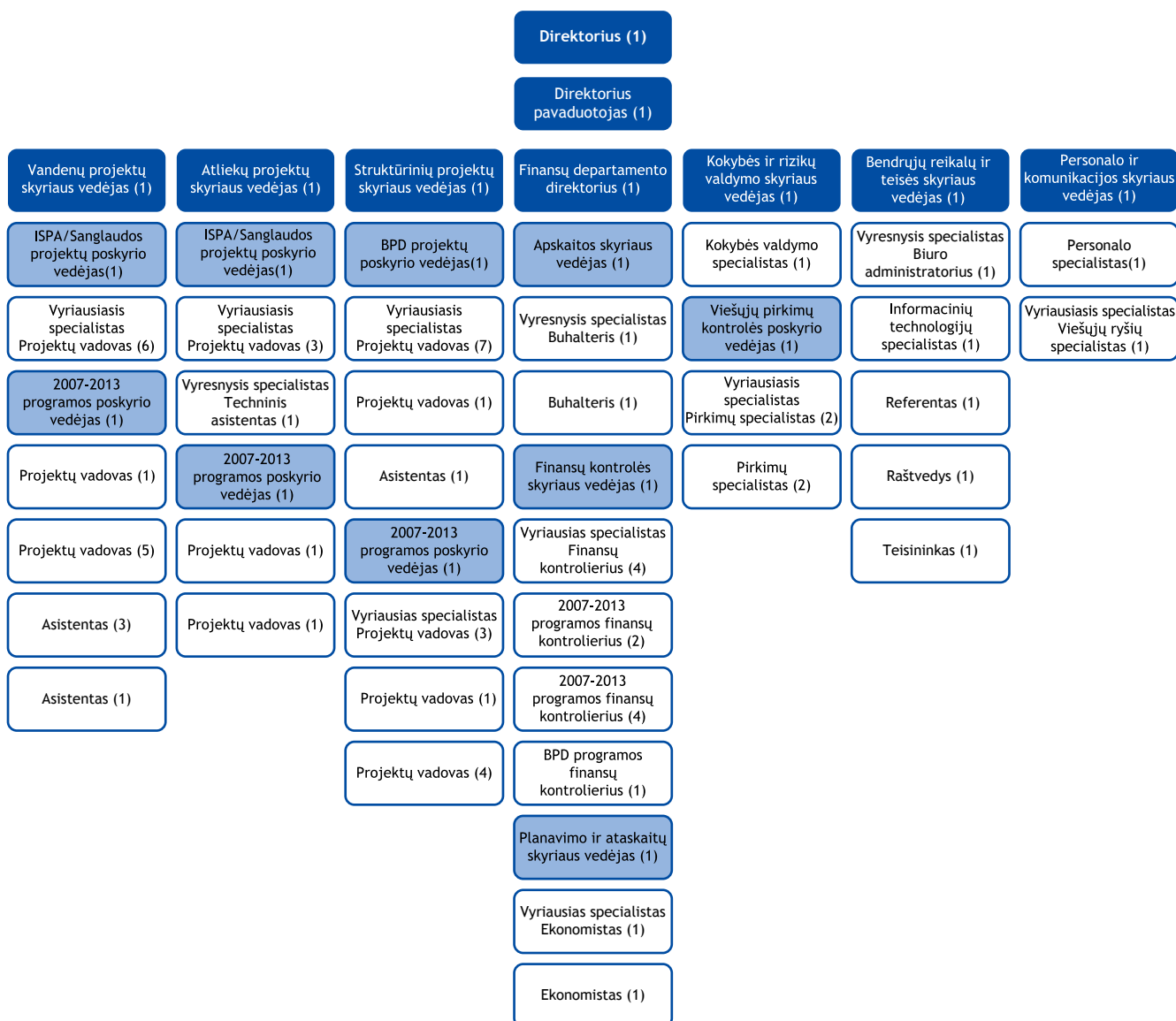
Suderinus su Aplinkos ministerija, 2008 m. pradžioje buvo patvirtinta nauja Aplinkos projektų valdymo agentūros struktūra (1 pav.). Pokyčiai buvo reikalingi tam, kad lygiagrečiai su vykdomomis 2000-2006 m. Sanglaudos ir BPD programomis būtų pradėti administruoti ir 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos projektai. Siekiant stiprinti institucijos administracinius gebėjimus, LR Vyriausybės nutarimu 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos administravimui Agentūrai papildomai buvo skirta 20 naujų pareigybių. Todėl buvo suformuoti 2007-2013 m. programos projektų administravimo poskyriai Vandenių, Atliekų ir Struktūrinių projektų skyriuose. Atsižvelgiant į tai, kad 2000-2006 m. Sanglaudos programoje viešieji pirkimai buvo perduoti galutiniams paramos gavėjams, o taip pat siekiant didinti šių skyrių darbo kokybę ir efektyvumą, dalis anksčiau priskirtų funkcijų perduota Kokybės ir rizikos valdymo skyriuje naujai suformuotam Viešųjų pirkimų kontrolės poskyriui.

Išplėstas Finansų departamentas, įsteigiant papildomas finansų kontrolierių pareigybes, tam, kad būtų efektyviai vykdoma 2007-2013 m. programos projektų finansų kontrolė.

Stiprinant Agentūros žmogiškųjų išteklių valdymą, suformuotas Personalo ir komunikacijos skyrius. Skyriui, be jau ankščiau vykdytų veiklų - personalo paieškos, priėmimo, vertinimo ir apskaitos, pavesta vykdyti darbuotojų motyvavimo bei tarpusavio ryšių stiprinimo funkcijas.

Išaugus Agentūros darbuotojų skaičiui ir siekiant užtikrinti tinkamas darbo sąlygas, teko vieną struktūrinį padalinį (Struktūrinių projektų skyrių) perkelti iš pastato, kuriame yra įsikūrusi Agentūra, į Krokuvos g. išnuomotas patalpas. Darbo vietų trūkumo problema bus išspręsta 2009 metais, Agentūrai persikėlus į baigiamas rekonstruoti patalpas Labdarių gatvėje.

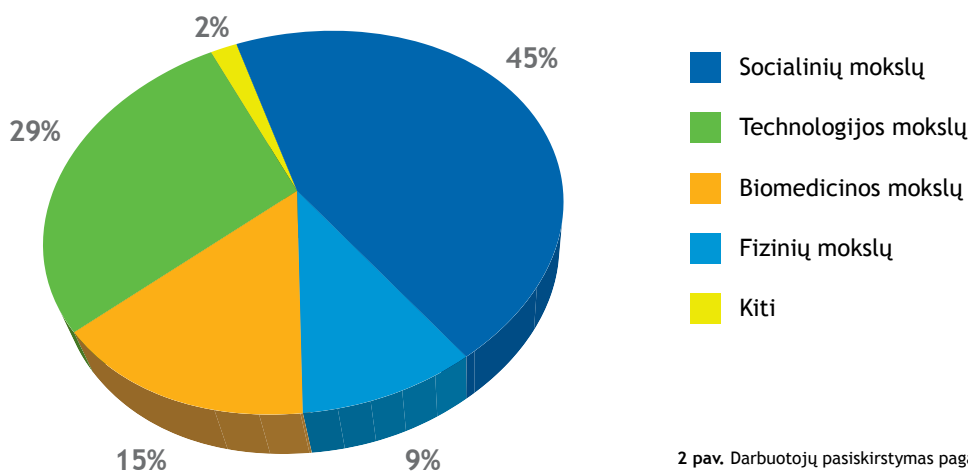
1 pav. Aplinkos projektų valdymo agentūros organizacinė struktūra.

Šiuo metu Agentūroje yra patvirtintos 85 pareigybės. Praėjusių metų pradžioje dirbo 57 darbuotojai, o metų pabaigoje darbuotojų skaičius išaugo iki 77. Agentūros personalą sudaro 63,6 proc. valstybės tarnautojų ir 36,4 proc. darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis. Per 2008 metus buvo priimti 44, atleisti 24 darbuotojai.

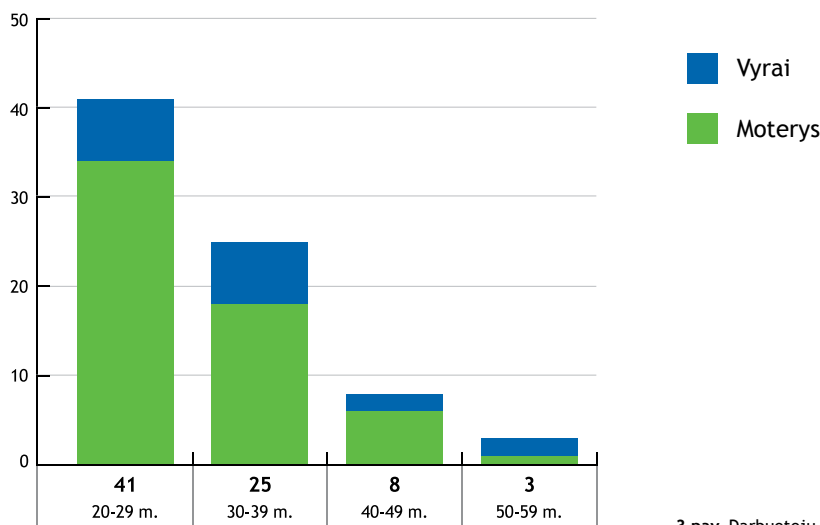
Dėl padidėjusio darbo vietų skaičiaus ir darbuotojų kaitos apie 45 proc. darbuotojų turi mažesnę nei vienerių metų darbo patirtį Agentūroje.

Institucijoje dirba įvairių sričių specialistai, užtikrinantys profesionalią sudėtingų aplinkos apsaugos sektoriaus projektų vadybą (žr. 2 pav.). Didžioji dalis darbuotojų yra baigę aplinkosaugos, viešo administravimo, vadybos, ekonomikos, teisės, aplinkos ir statybos inžinerijos krypties studijas.

2 pav. Darbuotojų pasiskirstymas pagal studijų sritį.

Agentūroje pagrindinę dalį sudaro jauni darbuotojai, kurių amžiaus vidurkis - 30 metų. Sudaromos vienodos galimybės moterims ir vyrams spręsti institucijai svarbius klausimus. Tarp padalinių vadovų moterys sudaro 44,4 proc., vyrai - 55,6 proc. (3 pav.).

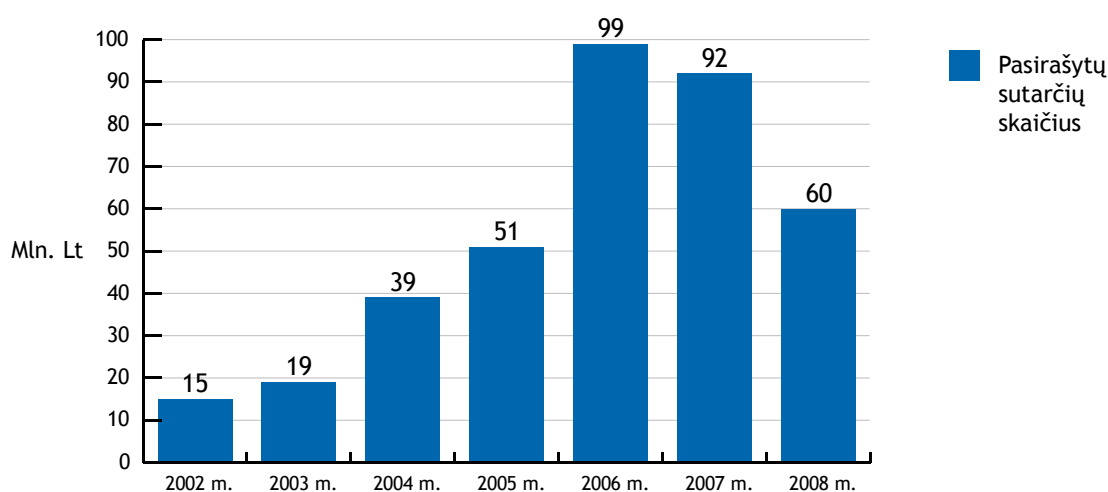
3 pav. Darbuotojų pasiskirstymas pagal amžių ir lytį.

Daug dėmesio 2008 metais skirta Agentūros darbuotojų kvalifikacijai kelti. Agentūra parengė išsamią kiekvienam darbuotojui mokymo programą, kurią galėjo įgyvendinti, gavusi ES 2007-2013 programos techninės paramos lėšas. Darbuotojai savo žinias gilino projektų, sutarčių valdymo, ES struktūrinės paramos administravimo, žmogiškųjų išteklių valdymo, teisės, finansų valdymo, kontrolės ir apskaitos srityse bei tobulino administracinius gebėjimus.

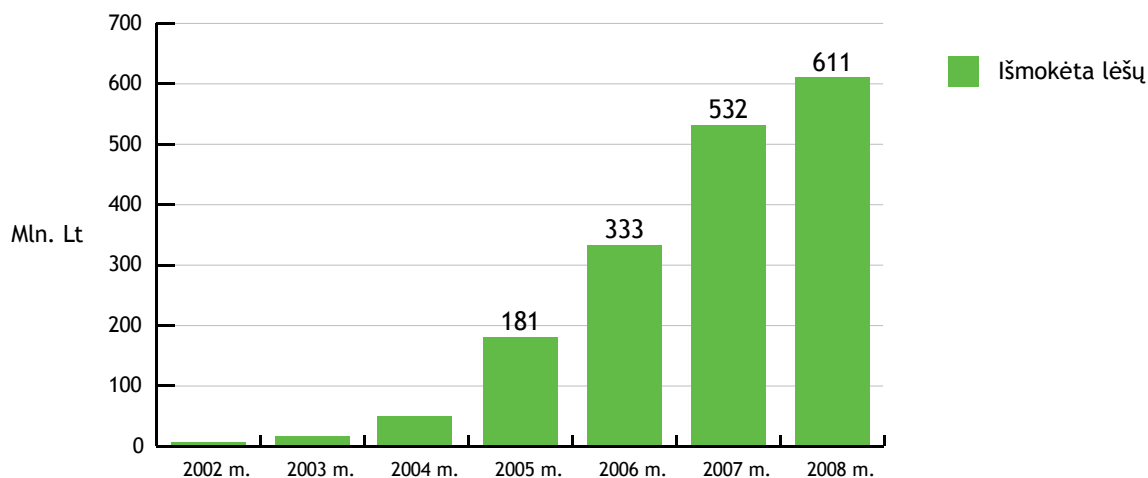
III. PAGRINDINIAI PASIEKIMAI

Įgyvendinant ES Sanglaudos fondo vandentvarkos ir atliekų projektus aplinkos apsaugos sektoriuje 2008 m. laikotarpiu Agentūra pasirašė 60 sutarčių (4 pav.), kurių bendra vertė 518 mln. Lt.

4 pav. Sanglaudos fondo projektų sutarčių pasirašymo dinamika 2002-2008 m.

Per 2008 m. Sanglaudos fondo projektuose toliau buvo intensyviai vykdomi darbai ir didėjo ES bei bendrojo finansavimo lėšų apimtys. Bendrai su galutinių paramos gavėjų lėšomis rangovams buvo pervesta 611 mln. Lt. (5 pav.).

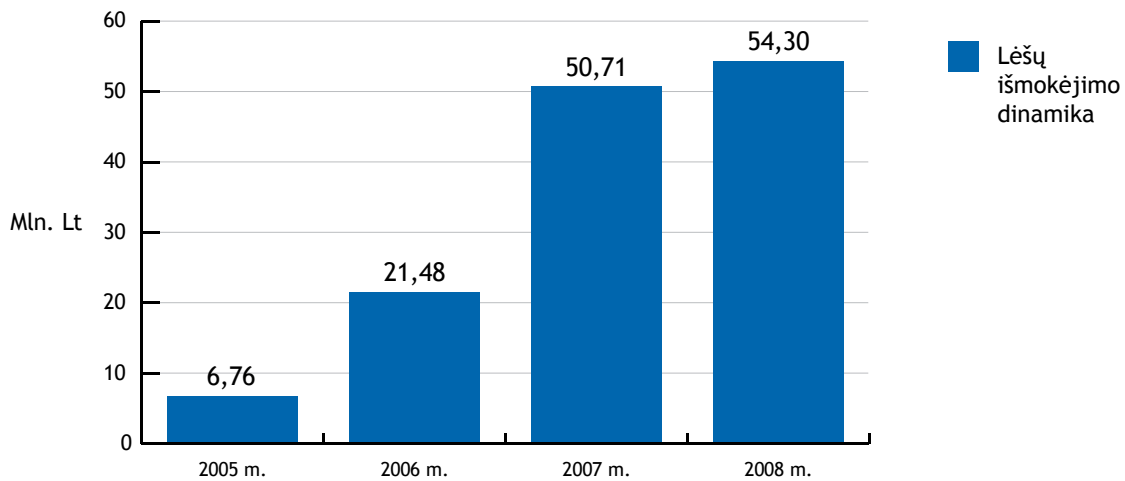

5 pav. Aplinkos apsaugos sektoriui Lietuvoje skiriamų Sanglaudos fondo lėšų išmokėjimo dinamika 2002-2008 m.

2008 metų pabaigoje agentūroje buvo pateikta ir neapmokėta sąskaitų už 164 mln. Lt. Sąskaitų neapmokėjimo priežastis - valstybės biudžeto subalansavimo problema, ir dėl to Finansų ministerija nusprendė apmokėti ne visas pateiktas mokėjimo paraiškas. Dėl šios priežasties buvo apmokėta iš ES ir bendrojo finansavimo lėšų 572 mln.Lt (2008 metų Valstybės investicijų programoje buvo numatyta 592 mln.lt) ir Aplinkos projektų valdymo agentūra negalėjo laiku atsiskaityti su administruojamų Sanglaudos fondo aplinkos apsaugos projektų sutarčių rangovais bei paslaugų teikėjais.

Igyvendinant struktūrinių fondų projektus aplinkos apsaugos sektoriuje, užbaigti įgyvendinti visi projektai, kuriems buvo skirta 2004-2006 m. ERPF parama ir projektų vykdytojams buvo pervesta likę 54,3 mln. Lt (6 pav.).

6 pav. Aplinkos apsaugos sektoriui Lietuvoje skiriamų struktūrinių fondų lėšų išmokėjimo dinamika 2005-2008 m.

IV. PAGRINDINIAI PASIEKIMAI

IV.1. SANGLAUDOS FONDO PROJEKTAI

Pagrindinis Sanglaudos fondo tikslas - teikti finansinę paramą Bendrijos ekonominei ir socialinei sanglaudai stiprinti. Sanglaudos fondo parama skiriama viešojo sektoriaus infrastruktūriniais projektams, įtrauktiems į Lietuvos Sanglaudos fondo strategiją 2004-2006 m. Iš Sanglaudos fondo lėšų finansuojami iš anksto su Europos Komisija suderinti projektai, kurių vertė didesnė nei 10 mln. eurų. Po Lietuvos narystės ES dienos nuo 2000 m. pradėti įgyvendinti ISPA paramą gavę projektai taip pat yra laikomi Sanglaudos fondo projektais.

Del Sanglaudos fondo finansavimo sąlygų aplinkos apsaugos projektai pasižymi didele kompleksiskumu. Tiek atliekų, tiek ir vandenvėlos projektuose paramos gavėjais dažniausiai yra kelios savivaldybės ar jų įmonės. Projektuose dalyvaujant kelioms savivaldybėms dažnai išskildavo sunkumų priimant projektų įgyvendinimui reikalingus bendrus sprendimus - dažnai vienos savivaldybės interesai nesutapdavo su kitos savivaldybės interesais.

Tikslas kuo greičiau parengti projektus siekiant įsisavinti atitinkamiems metams skirtus Sanglaudos fondo įsipareigojimus įtakojo tai, kad paraiškos paramai gauti buvo rengiamos neturint detalios techninės informacijos, o remiantis preliminaria, galimybių studijoje pateikta informacija. Vėliau, siekiant padėti savivaldybėms, iš ES bei valstybės biudžeto lėšų buvo finansuojami detaliųjų planų bei techninių projektų parengimo darbai.

Tik pradėjus rengti detalią projektų techninę dokumentaciją išryškėjo sunkumai susiję su savivaldybių teritorijų planavimo dokumentais. Neparuošti teritorijų detalieji planai stabdė projektavimo darbus. Dėl ypatingai didelės apimties projektavimo darbų pasiūlos Lietuvoje konsultacinėms ir projektavimo bendrovėms neužteko tiek žmogiškųjų, tiek techninių išteklių, užsienio kompanijų dėmesys Lietuvoje vykdomiems pirkimams taip pat nebuvo pakankamas. Parengus techninę dokumentaciją išryškėjo ir tai, kad numatytų projektuose darbų, už projekto biudžetą numatytą lėšų sumą įgyvendinti neįmanoma. Tai lėmė tiek spartus kainų augimas statybų sektoriuje, tiek ir projektavimo metu patikslinti fiziniai projektų indikatoriai.

Detalios techninės dokumentacijos rengimo etape taip pat buvo patikslintos ir projektų darbų apimtys, pasikeitė fiziniai indikatoriai. Tik šiame projekto įgyvendinimo etape išryškėjo tikrosios darbų apimtys, kurios apimtys ne retai ženkliai skiriasi nuo patvirtintų projekte, o tai savo ruožtu įtakoja tai, kad sėkmingam projektų įgyvendinimui reikalingi projekto pakeitimai. ES Sanglaudos Priežiūros komiteto posėdžiuose buvo pristatomi projektų pakeitimų pasiūlymai.

ES Sanglaudos fondo lėšų administravimo Lietuvoje taisyklėse nustatyta, kad įgyvendinančioji institucija turi sudaryti su Galutiniais paramos gavėjais sutartis dėl pareigų ir atsakomybės pasiskirstymo įgyvendinant projektus, be to dalis įgyvendinančiosios institucijos funkcijų gali būti deleguota Galutiniam paramos gavėjui. Deja, projektų įgyvendinimo partneriams neturint reikiamos patirties, dalies projekto įgyvendinimo funkcijų delegavimas neretai nesumažindavo Agentūros darbo apimties, tačiau jį dar labiau padidindavo (remiantis minėtomis taisyklėmis Aplinkos projektų valdymo agentūra, perdavusi dalį savo funkcijų, lieka atsakinga už tinkamą jų vykdymą).

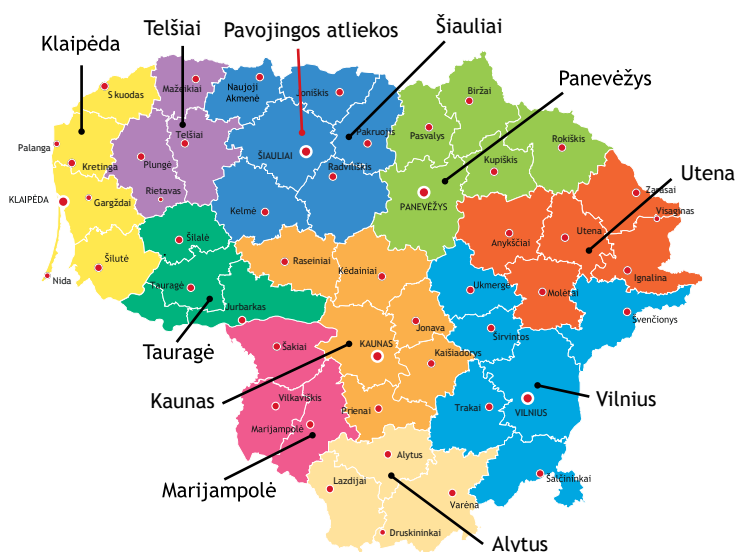
Viešųjų pirkimų vykdymo funkcijų delegavimas galutiniams paramos gavėjams sumažino tokiai veiklai techninio darbo apimtį Agentūros darbuotojams, tačiau atskirais atvejais pirkimų procedūros užsitęsė dėl skirtingo viešųjų pirkimų įstatymo bei lėšų tinkamumo reikalavimų interpretavimo. Nemažai atvejų kai konkursų dalyviai pateikė pretenzijas arba kreipėsi į teismus dėl galimų įstatymo pažeidimų. Būtina pabrėžti, kad bendram projektų įgyvendinimui įtakos turėjo ir 2008 m. rugsėjo mėn. įsigaliojęs LR Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimas. Dėl šio pakeitimo dalis anksčiau parengtų pirkimo dokumentų neatitiko įstatymo reikalavimų ir turėjo būti koreguojami bei pakartotinai derinami.

Pirkimų funkcijos perdavimas leido padidinti savivaldybių atsakomybę, sumažinti agentūros darbuotojų įtraukimą į šį procesą, tačiau santykinai padidėjo pirkimų trukmė bei konkursų dalyvių pretenzijų skaičius.

Svarbu pastebėti, kad skirtingai nei struktūrinių fondų, atskirų ES Sanglaudos fondo projektų įgyvendinimas gali tęstis iki 2010 m. pabaigos. Visos Lietuvai skirtos 2000-2006 m. Sanglaudos fondo lėšos jau yra patvirtintos projektams, vyksta jų įgyvendinimas. Nepaisant to, kad 2008 m. gruodžio 31 d. įgyvendinant šiuos projektus buvo išmokėta 65% projektams patvirtintų lėšų, 2008 m. pasiektas lėšų išmokėjimo lygis yra pakankamas, kad visos Lietuvai skirtos ES Sanglaudos fondo lėšos būtų panaudotos laiku.

IV.1.1. Atliekų tvarkymo projektų įgyvendinimas

Sanglaudos fondo lėšomis atliekų tvarkymo srityje Lietuvoje kuriamos naujos regioninės atliekų tvarkymo sistemos. Sistemos kuriamos apskričių pagrindu. Lietuvoje iš viso bus sukurta 10 tokių sistemų. Sanglaudos fondo lėšomis Lietuvoje įgyvendinamas ir vienas, Lietuvoje susidarančių pavojingų atliekų tvarkymui skirtas, projektas. Iš viso 2008 m. Agentūra koordinavo 11 atliekų tvarkymo projektų, finansuojamų Sanglaudos fondo lėšomis, įgyvendinimą. Šie projektai, apima daugiau nei 100 paslaugų ir darbų sutarčių, o bendri į projektus įtraukti fiziniai objektai išsibarstę po daugiau kaip 600 skirtingų Lietuvos vietų. Atsižvelgiant į projektų svarbą bei sudėtingumą, o taip pat siekiant paspartinti projektų įgyvendinimą, visi Sanglaudos fondo lėšomis finansuojami atliekų tvarkymo sektoriaus projektai yra pripažinti valstybinės svarbos projektais.

Per 2008 metus pabaigti administruoti 2 atliekų tvarkymo sistemų sukūrimo projektai esantys, Alytaus bei Šiaulių apskrityse. Minėtų projektų įgyvendinimas prasidėjo dar 2001 m. ir, nepaisant įvairių projektų įgyvendinimo problemų, tai pirmieji sėkmingai užbaigti regioninių atliekų tvarkymo sistemų kūrimo Lietuvoje projektai. Dėl 3 sistemų sukūrimo projektų įgyvendinimo laiko pratęsimo iki 2010 metų pabaigos kreiptasi į Europos Komisiją.

Projektų papildomo finansavimo klausimui spręsti 2008 m. buvo skirtas didelis dėmesys. Darbo grupės sprendimu atliekų projektams iš Lietuvos Respublikos biudžeto bei savivaldybių biudžeto buvo skirta 108 mln. Lt. Su Europos Komisija vyksta derybos dėl dalies Europos Sąjungos sprendimuose įvardytų fizinių indikatorių perkėlimo į 2007-2013 m. ES Sanglaudos skatinimo veiksmų programą.

Iki 2008 metų gruodžio 31 dienos buvo pradėti eksploatuoti 8 iš 11 naujų, visus Europos Sąjungos reikalavimus atitinkančių buitinių atliekų sąvartynų, o likusių 3 sąvartynų statybos darbai yra sėkmingai vykdomi ir bus pabaigti per 2009 metus.

Lyginant vienu metu pradėtų įgyvendinti projektų pažangą, matyti, kad didžiausią susirūpinimą kelia Tauragės regioninės atliekų tvarkymo sistemos sukūrimo projektas. Nors šis projektas buvo pradėtas vykdyti dar 2001 metais, šiai dienai dar nėra baigtas įgyvendinti. Pagrindinė atsilikimo priežastis – vėluojantys projektavimo darbai. Įvertinant tai, kad 2008 metais paskutinis statybos darbų viešasis pirkimas jau paskelbtas, yra galimybė šį projektą laiku sėkmingai įgyvendinti.

Išsprendus papildomo finansavimo skyrimo klausimą Kauno, Klaipėdos, Utenos, Marijampolės, Vilniaus, Telšių atliekų tvarkymo sistemų sukūrimo projektams bei Pavojingų atliekų tvarkymo Lietuvoje projektui, visi šie projektai bus įgyvendinti iki 2010 metų gruodžio 31 dienos.

Telšių regioninės atliekų tvarkymo sistemos sukūrimo projektas buvo pradėtas įgyvendinti 2003 metais, tačiau iki 2008 metų pabaigos Telšių apskrities savivaldybės nepatvirtino atliekų surinkimo aikštelių detaliųjų planų. Tai kelia didelę grėsmę neįgyvendinti Europos Komisijos finansavimo sprendimo nurodytų fizinių indikatorių. Sprendžiant susiklosčiusią situaciją būtinas LR aplinkos ministerijos ypatingas dėmesys šios problemos sprendimui.

Įgyvendinant atliekų tvarkymo projektus 2008 m. buvo pasirašyta 12 sutarčių, iš kurių 6 rangos, 5 paslaugų teikimo sutartys ir 1 įrangos tiekimo sutartis. Pasirašytų sutarčių vertė sudaro 162,62 mln. Lt. Iš viso 2002-2008 m. laikotarpiu buvo pasirašyta 115 sutarčių, o 2009 metais liko pasirašyti 10 sutarčių. Per 2008 metus baigta įgyvendinti 20 darbų bei paslaugų atlikimo ir įrangos tiekimo sutarčių.

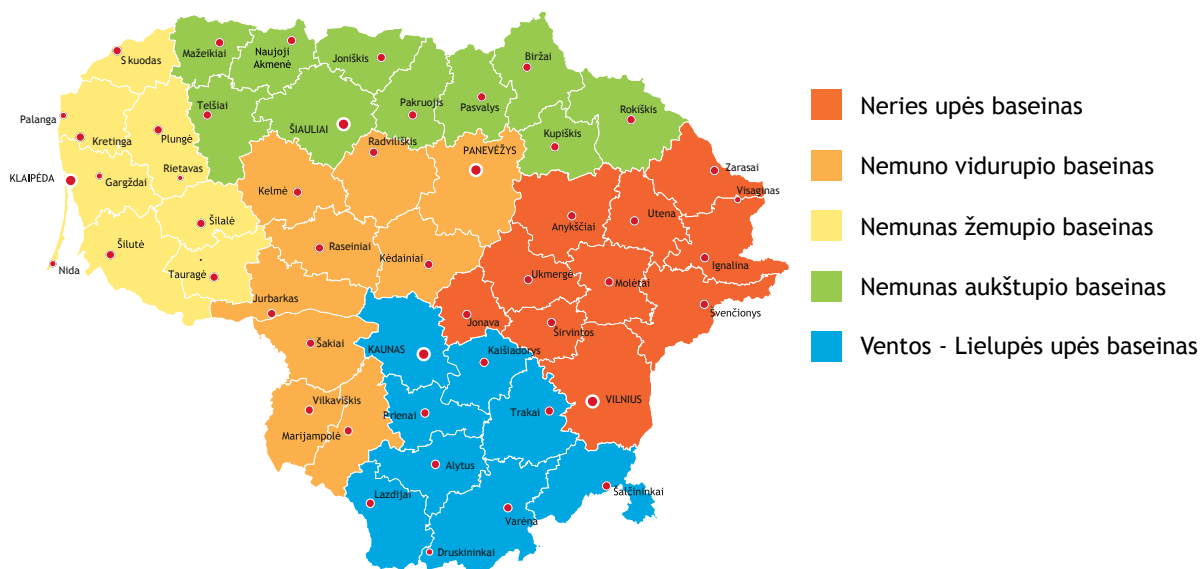
Įgyvendinant atliekų tvarkymo sistemų sukūrimo projektus 2008 m. buvo išmokėta 177 mln. Lt. Valstybės investicijų programoje numatytų lėšų įsisavinimo planas 2008 m. įvykdytas 89 proc. Iš numatytų Valstybės biudžete 176 mln. Lt. rangovams buvo pervesta 74 mln. Lt. valstybės biudžeto lėšų ir 83 mln. Lt. ES lėšų.

Vertinant projektų įgyvendinimo rodiklius, 2008 m. buvo sėkmingi. Nepaisant projektų įgyvendinimo metu kylančių sunkumų, susijusių su projektų finansavimu, didelės darbuotojų kaitos (2008 m. iš skyriaus išėjo 5 darbuotojai, o atėjo 6 nauji darbuotojai, pasikeitė skyriaus bei poskyrio vedėjas) numatytas projektų įgyvendinimo planas buvo vykdoma.

IV.1.2. Vandentvarkos projektų įgyvendinimas

Įgyvendinant ES Sanglaudos fondo vandentvarkos projektus Lietuvos teritorija buvo padalinta į administraciniu principu suformuotus 5 upių baseinus: Nemuno žemupio, Nemuno vidurupio, Nemuno aukštupio, Ventos-Lielupės ir Neries. Buvo parengta ilgalaikė investicijų programa laikotarpiui iki 2020 metų.

Iš viso 2008 m. APVA koordinavo 16 savivaldybių bei savivaldybių grupių vandentvarkos projektų, finansuojamų ES Sanglaudos fondo lėšomis, įgyvendinimą. Visuose projektuose šiuo metu jau yra baigti ar vykdomi statybos darbai. 2008 m. buvo baigti įgyvendinti Vilniaus miesto vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo tinklų išplėtimo ir rekonstravimo bei Jonavos miesto nuotekų valymo įrenginių rekonstravimo, nuotekų tinklų išplėtimo ir vandentiekio tinklų renovacijos projektai. Vilniaus vandentvarkos projektas buvo pirmasis ISPA programos projektas, patvirtintas dar 2000 m. Dėl įvairių priežasčių tiek fiziniai, tiek finansiniai projekto rodikliai buvo ne kartą keičiami, tačiau projektas sėkmingai užbaigtas.

Vandentvarkos projektų įgyvendinimui neigiamos įtakos turėjo žymus statybos kainų Lietuvoje augimas 2006-2007 metais. Tai lėmė, kad patvirtintuose projektų biudžetuose neužteko lėšų numatytiems darbams atlikti, todėl 2008 m. buvo skirtas didelis dėmesys projektų papildomo finansavimo klausimams spręsti. Finansų ministro įsakymu sudaryta darbo grupė rengė susitikimus su savivaldybių vadovais, siekiant išspręsti vandentvarkos projektų papildomo finansavimo klausimus. Darbo grupės pasiūlymai buvo aptariami Lietuvos Respublikos Vyriausybės pasitarimuose ir priimti protokoliniai sprendimai, nustatantys papildomų lėšų skyrimo projektams tvarką ir sąlygas. Dalį trūkstamų lėšų sutiko skirti savivaldybės - paramos gavėjai, tačiau didžioji dalis papildomo finansavimo skirta iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto. Išsprendus papildomo finansavimo klausimą paspartėjo ir projektų įgyvendinimas. Darbo grupėje taip pat buvo priimti pasiūlymai dėl projektų fizinių rodiklių, kurių įgyvendinimui neužtenka finansavimo, patikslinimo. Nuspręsta Europos Komisijai pateikti sprendimų pakeitimų pasiūlymus dėl pasikeitusių priežiūros rodiklių bei projektų įgyvendinimo terminų pratęsimo.

Įgyvendinant vandentvarkos projektus 2008 m. buvo pasirašyta 40 rangos, 4 paslaugų teikimo ir 3 įrangos tiekimo sutartys. Iš viso 2002-2008 m. laikotarpiu buvo pasirašyta 280 sutarčių dėl vandentvarkos projektų įgyvendinimo, tai sudaro apie 87 % visų projektams įgyvendinti reikalingų sutarčių. Pasirašytų sutarčių vertė yra 1.560 mln. Lt.

Įgyvendinant vandentvarkos projektus 2008 m. buvo išmokėta 418 mln. Lt. Valstybės investicijų programoje numatytų lėšų įsisavinimo planas 2008 m. įvykdytas 97 proc. Iš numatytų Valstybės biudžete 411 mln. Lt rangovams buvo pervesta 209 mln. Lt. valstybės biudžeto lėšų ir 190 mln. Lt. ES lėšų.

Vandentvarkos projektų įgyvendinimui neigiamos įtakos turėjo Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto subalansavimo problema, nes į Lietuvos Respublikos biudžetą nebuvo surinktos visos planuotos įplaukos. Dėl nepakankamo finansavimo iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto virš 100 mln. Lt. vertės Agentūrai apmokėjimui pateiktų sąskaitų persikėlė į 2009 m. Dėl šių priežasčių iškilo rizika dėl 2009 metų biudžeto subalansavimo. Neigiamos įtakos savalaikiam sąskaitų apmokėjimui turėjo ir techniniai nesklaidumai pradedant vykdyti mokėjimus per SFMIS programą.

Vertinant projektų įgyvendinimo rodiklius, 2008 m. buvo sėkmingi. Nepaisant projektų įgyvendinimo metu kylančių sunkumų, susijusių su projektų finansavimu, didelio naujai priimtų darbuotojų skaičiaus (buvo priimta 13 naujų darbuotojų), numatytas projektų įgyvendinimo planas buvo vykdomas.

IV.2. STRUKTŪRINIŲ FONDŲ PROJEKTAI

ES struktūrinių fondų parama Lietuvai 2004-2006 m. teikiama pagal Lietuvos 2004-2006 m. bendrąjį programavimo dokumentą (toliau - BPD), patvirtintą LR Vyriausybės ir Europos Komisijos. Jame išdėstyti ES struktūrinių fondų ir Lietuvos veiksmų tikslai, plėtros strategija, nurodyti ES struktūrinių fondų ir kitų finansavimo šaltinių įnašai.

Struktūrinių fondų administravimo sistema nuo Sanglaudos fondo skiriasi. Vienu iš pagrindinių skirtumų būtų galima įvardinti tai, kad struktūrinių fondų projektai, skirtingai nuo Sanglaudos fondo nėra iš anksto atrinkti ir suderinti su Europos Komisija. BPD aprašytos tik sritys kurioms teikiama parama, o projektai atrenkami organizuojant kvietimus teikti paraiškas ir atrenkant geriausius projektus. Iš viso 2004-2006 m. laikotarpiu aplinkos apsaugos projektams iš Europos Regioninės plėtros fondo pagal BPD 1.3 priemonę „Aplinkos kokybės gerinimas ir žalos aplinkai prevencija“ skirta 113,32 mln. Lt Struktūrinių fondų projektų įgyvendinimas baigėsi 2008 m. pabaigoje.

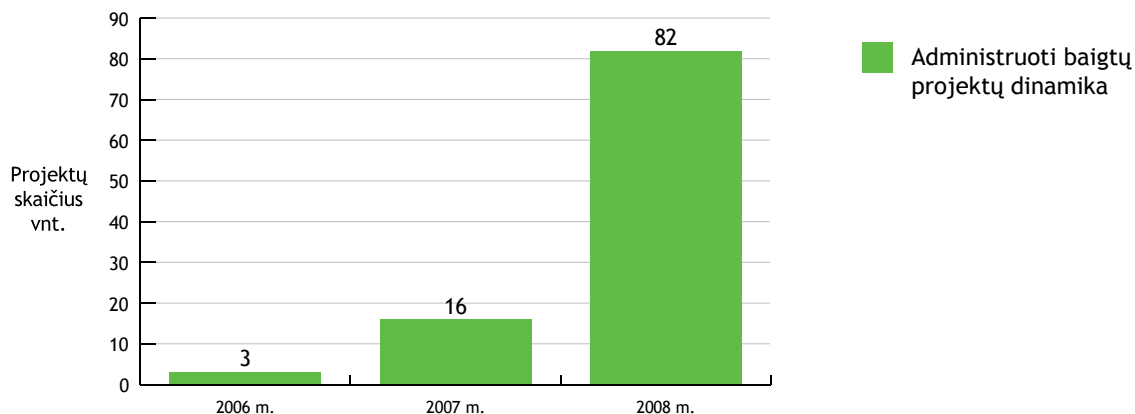
Kitas esminis skirtumas - BPD aplinkosaugos projektų asignavimų valdytojas yra Aplinkos ministerija.

Skiriasi ir Agentūros funkcijos, įgyvendinant struktūrinių fondų projektus. Be projektų įgyvendinimo priežiūros, išlaidų tinkamumo tikrinimo jos taip pat apima projektų atranką ir vertinimą. Už fizinių projektų įgyvendinimą yra atsakingi galutiniai paramos gavėjai, Agentūra atlieka projektų įgyvendinimo priežiūrą. Savo apimtimi, struktūrinių fondų projektai yra ženkliai mažesni už Sanglaudos fondo projektus, jų įgyvendinimo terminas trumpesnis.

Iki 2007 m. pabaigos, įgyvendinant BPD 1.3 priemonę buvo pasirašytos visos 101 paramos teikimo sutartys, kurių bendra vertė sudarė 141,48 mln. Lt. Kadangi iki 2008 m. pradžios baigtų administruoti projektų skaičius buvo vos 19, likusiems 82 projektams 2008 m. reiškė įgyvendinimo įkarštį (7 pav.).

Tai ir buvo viena iš pagrindinių problemų su kuriomis susidūrė APVA administruodama struktūrinių fondų projektus 2008 m.

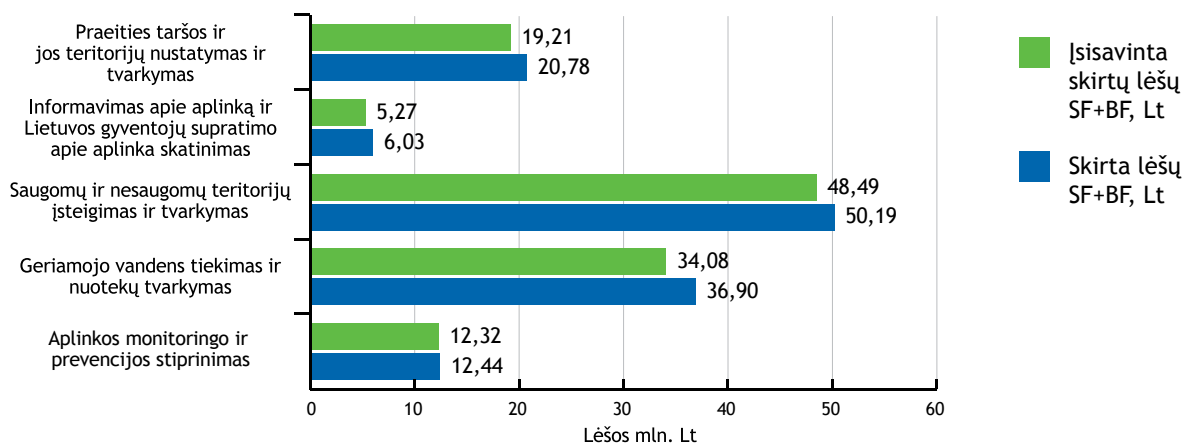

7 pav. 2005-2008 metais baigtų BPD projektų dinamika

Dalies projektų įgyvendinimo tempams neigiamą įtaką darė žemas paramos gavėjų aktyvumas bei užtrukęs konkursinių dokumentų rengimas. Infrastruktūriniuose projektuose tai sukėlė dar didesnę problemą - statybos darbų brangimą.

Kadangi dalis projektų buvo pradėta ruošti 2005 m., o projektai buvo patvirtinti 2006 m. antrąjį pusmetį, fizinis projektų įgyvendinimas prasidėjo tik 2007 m. pradžioje. Šiuo laikotarpiu ženkliai išaugus statybos kainoms dalies projektų sėkmingam įgyvendinimui iškilo pavojus. Siekiant spręsti šią problemą, 10 projektų buvo skirtas papildomas finansavimas iš Aplinkos ministerijai skirtų valstybės biudžeto asignavimų. Nepaisant visų pastangų, vieno projekto (pagal veiklos sritį "Geriamojo vandens ir nuotekų valymas Vilkaviškio sav.") paramos sutartis buvo nutraukta, nes lėšų trūkumas buvo ypač ženklus.

Lėšų įsisavinimo planas 2008 m. buvo įvykdytas 105 proc., o struktūrinių fondų paramą gavusių projektų planuoti rodikliai pasiekti. Iki 2008 m. gruodžio 31 d. projektų vykdytojams buvo išmokėta 119 mln. Lt, t.y. 105 proc. visų Europos regioninės plėtros fondo ir valstybės biudžeto lėšų, skirtų aplinkosaugos projektams pagal BPD (8 pav.).

8 pav. BPD lėšų išmokėjimas pagal veiklos sritis

Pagal Europos Sąjungos reglamentų nuostatas BPD įgyvendinti skirtos lėšos turi būti įsisavinamos tam tikra sparta, užtikrinant atitiktį N+2 taisyklei, t.y. konkrečioms metams skirtos Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšos turi būti panaudotos ir deklaruotos Europos Komisijai per einamuosius bei ateinančius dvejus metus. Pirmas N+2 taisyklės tikrinimo terminas - 2006 m. gruodžio 31 d. Iki šios datos buvo panaudotos ir deklaruotos visos Lietuvai 2004 m. pagal BPD skirtos paramos lėšos (2004 m. BPD įsipareigojimai). Antras N+2 taisyklės tikrinimo terminas - 2007 m. gruodžio 31 d., iki šios datos yra įsisavintos ir deklaruotos visos Lietuvai 2004-2005 m. pagal BPD skirtos paramos lėšos (2004-2005 m. BPD įsipareigojimai).

IV.3. 2007-2013 M. SANGLAUDOS SKATINIMO VEIKSMŲ PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

Naujasis ES sanglaudos politikos periodas prasidėjo 2007 m. ir tęsis iki 2015 m. pabaigos. Šios programos parama aplinkos apsaugos sektoriui iš Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo sudarys 3363,56 mln. Lt.

Parama Aplinkos apsaugos sektoriui 2007-2013 m. bus teikiama pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 1 prioritetą „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ (621,73 mln. Lt finansuojama Europos regioninės plėtros fondo lėšomis) ir 3 prioritetą „Aplinka ir darnus vystymasis“ (2741,83 mln. Lt finansuojama Sanglaudos fondo lėšomis).

Naujosios programos įgyvendinimo laikotarpiu ženkliai keičiasi projektų atrankos ir vertinimo procedūros, bendra administravimo sistema. Sanglaudos fondo paramos administravimas yra integruojamas į bendrą struktūrinių fondų administravimo sistemą. Didžioji dalis viešojo sektoriaus projektų nebebus atrenkama konkurso būdu - bus sudaromi Valstybės ir Regionų projektų sąrašai, kuriuose iš anksto bus numatyti projektai, finansuojami paramos lėšomis.

Siekiant tinkamai pasiruošti administruoti 2007-2013 m. ES struktūrinę paramą, Agentūra dar metų pradžioje, kartu su konsultantais iš kompanijos „Strateginiai sprendimai“ pradėjo rengti Procedūrų vadovą, kuris Agentūros direktoriaus 2008 m. birželio 16 d. įsakymu buvo patvirtintas. 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos administravimo procedūrų vadovas, kuris, esant poreikiui, yra atnaujinamas.

Finansų ministerijos pasamdyti auditoriai iš kompanijos „Ernst & Young Baltic“ atliko 2007-2013 m. Lietuvos Respublikoje sukurtos Europos Sąjungos struktūrinės paramos valdymo ir kontrolės sistemos vertinimą ir pateikė išvadą dėl visų programos administravimo institucijų pasirengimo ir atitikties Tarybos reglamento (EB) Nr. 1083/2006 58-62 straipsniams. Šis vertinimas buvo atskirtas į du etapus.

Pirmuoju vertinimo etapu, kuris truko nuo 2008 m. gegužės 29 d. iki 2008 m. rugsėjo 9 d. buvo atlikti parengti pagrindiniai vertinimo darbai, parengtos rekomendacijos, numatyti valdymo ir kontrolės sistemos (toliau VKS) institucijų korekciniai veiksmai.

Antruoju vertinimo etapu, kuris truko nuo 2008 m. lapkričio 13 d. iki 2008 m. gruodžio 10 d. buvo atlikta pirmajame vertinimo etape pateiktų pastebėjimų ir rekomendacijų įgyvendinimo peržiūra ir pateiktas galutinis vertinimas, kaip VKS institucijos pasirengusios administruoti ES struktūrinę paramą.

Aplinkos projektų valdymo agentūros pasirengimas administruoti 2007-2013 m. ES struktūrinę paramą įvertintas teigiamai, t.y. nurodyta, kad Agentūra viena pirmųjų yra pasiruošusi šią paramą administruoti.

Bendrujų nacionalinių ES struktūrinės paramos administravimo teisinių reglamentų parengimas bei sprendimų priėmimas vėlavo, todėl siekiant suteikti galimybes pradėti projektų įgyvendinimą, buvo formuojamos laikinosios finansavimo taisyklės ir tam buvo skiriamos valstybės biudžeto lėšos.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. sausio mėn. įsakymu buvo patvirtintas laikinai finansuojamų projektų, atitinkančių 2007-2013 m. Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priemonių tikslus, sąrašas.

Patvirtintus struktūrinių projektų sąrašą, buvo įvertinta 14 laikinųjų paraiškų bei pasirašyta 14 laikinojo finansavimo sutarčių pagal 4 priemones.

Patvirtintus vandentvarkos ir atliekų tvarkymo projektų, atitinkančių 2007-2013 m. Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priemonių tikslus, sąrašą buvo įvertinta 17 laikinųjų paraiškų bei pasirašyta 17 laikinojo finansavimo sutarčių.

Pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 1 prioritetą „**Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai**“ 2007-2013 m. finansuojamos 9 aplinkosauginės priemonės:

- VP3-1.4-AM-01-V Vandens apsaugos ir valdymo priemonių nustatymas;
- VP3-1.4-AM-02-V Biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsauga;
- VP3-1.4-AM-03-V Užterštų teritorijų poveikio vertinimas;
- VP3-1.4-AM-04-R Vandens telkinių būklės gerinimas;
- VP3-1.4-AM-05-V Pajūrio tvarkymas;
- VP3-1.4-AM-06-R Praeityje pažeistų ir užterštų teritorijų tvarkymas;
- VP3-1.4-AM-07-V Aplinkos monitoringo, kontrolės ir prevencijos stiprinimas;
- VP3-1.4-AM-08-V Visuomenės informavimo apie aplinką sistemos sukūrimas ir plėtra;
- VP3-1.4-AM-09-K Visuomenės informavimo ir švietimo apie aplinką priemonių įgyvendinimas.

Šių priemonių administravimas priskirtas Agentūros Struktūrinių projektų skyriui.

Užsitęsęs būtinų projektų įgyvendinimą reglamentuojančių dokumentų parengimui bei siekiant pradėti 2007-2013 m. periodo lėšų panaudojimą, pagrindinis dėmesys 2008 m. buvo skiriamas projektų įgyvendinimui pagal laikinojo finansavimo taisykles.

Bendra sutarčių vertė - 72,7 mln. Lt.

Iki 2008 m. gruodžio 31 d. pagal laikinojo finansavimo sutartis patikrinti 32 viešųjų pirkimų dokumentai bei 11 mokėjimo prašymų, projektų vykdytojams buvo išmokėta 6,077 mln. Lt.

2008 m. rugsėjo-lapkričio mėnesiais patvirtinti 6 priemonių finansavimo sąlygų aprašai bei paskelbti 3 valstybinio planavimo kvietimai teikti paraiškas projektų finansavimui gauti.

Iki 2008 m. gruodžio 31 d. Aplinkos projektų valdymo agentūra gavo 16 paraiškų projektų finansavimui gauti pagal priemones: „VP3-1.4-AM-01-V Vandens apsaugos ir valdymo priemonių nustatymas“ (1 paraiška), „VP3-1.4-AM-03-V Užterštų teritorijų poveikio vertinimas“ (1 paraiška) bei „VP3-1.4-AM-07-V Aplinkos monitoringo, kontrolės ir prevencijos stiprinimas“ (14 paraiškų) gauti.

Projektų finansavimo ir administravimo sutartis numatoma pasirašyti 2009 m. I ketvirtį.

Pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 3 prioritetą „**Aplinka ir darnus vystymasis**“ 2007-2013 m. finansuojamos 4 aplinkosauginės priemonės:

- VP3-3.1-AM-01-V Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra;
- VP3-3.2-AM-01-V Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas;
- VP3-3.2-AM-02-K Atliekų tvarkymo sistemos plėtra;
- VP3-3.3-AM-01-V Didelių kurą deginančių įrenginių modernizavimas, siekiant mažinti oro taršą.

Šių priemonių administravimas priskirtas Agentūros Vandenių ir Atliekų projektų skyriams.

Atliekų projektų skyrius, atsakingas už 2007-2013 m. Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 3 prioriteto „Aplinka ir darnus vystymasis“ priemonių VP3-3.2-AM-01-V „Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“, VP3-3.2-AM-02-K „Atliekų tvarkymo sistemos plėtra“, bei priemonės VP3-3.1-AM-01-V „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“ veiklą „Dumblo tvarkymo infrastruktūros kūrimas“ projektų administravimą 2008 metais paskelbė 2 kvietimus paraiškoms teikti. Pareiškėjai, teikiantys paraiškas pagal VP3-3.2-AM-01-V „Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ priemonę pateikė 2 paraiškas, kurios buvo sėkmingai įvertintos ir joms LR aplinkos ministro įsakymais skirta Europos Sąjungos bei LR biudžeto paramos lėšų už 29,78 mln. Lt.

Pagal priemonės VP3-3.1-AM-01-V „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“ veiklą „Dumblo tvarkymo infrastruktūros kūrimas“ 2008 metais paskelbtas vienas kvietimas ir tikimasi, kad 2009 kovo mėnesį bus pateiktos 5 paraiškos projektų finansavimui gauti, iš kurių 2 projektai jau yra pradėti įgyvendinti pagal laikinojo finansavimo programą.

Vandenių projektų skyrius atsakingas už 2007-2013 m. Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 3 prioriteto „Aplinka ir darnus vystymasis“ priemonės VP3-3.1-AM-01-V Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra administravimą. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. liepos 29 d. įsakymu Nr. D1-401 patvirtintas priemonės „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“ projektų finansavimo sąlygų aprašas ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m.

rugsėjo 9 d. įsakymu Nr. D1-462 patvirtintas priemonės Nr. VP3-3.1-AM-01-V „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“ valstybės projektų sąrašas Nr. 01. Šių dokumentų pagrindu Aplinkos projektų valdymo agentūra 2008 m. rugsėjo mėn. išsiuntė kvietimus teikti paraiškas finansavimui gauti pagal 2007-2013 m. Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 3 prioriteto priemonę Nr. VP3-3.1-AM-01-V „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“. 2008 m. gruodžio 1 d. gauta 17 paraiškų. 2008 m. užbaigus 4 paraiškų administracinės atitikties bei tinkamumo vertinimą, Aplinkos ministerija priėmė sprendimą dėl finansavimo skyrimo projektams: „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Trakų rajone“, „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Šiauliuose“, „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Klaipėdoje“, „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros renovavimas ir plėtra Alytaus mieste“. Šių metų vasario mėn. planuojama užbaigti likusių 13 paraiškų vertinimą. Antras paraiškų pateikimas pagal priemonę „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“ numatytas 2009 m. gegužės 1 d.

Siekdama subalansuoti turimus žmogiškuosius bei finansinius resursus su darbų apimtimis, Agentūra kartu su konsultantais iš kompanijos PWC praeitų metų viduryje parengė viešųjų pirkimų ir mokėjimo prašymų atrankinės priežiūros metodikas. Nors užsitęsė derinimas su Vadovaujančia institucija, tikimės, kad jau I ketvirtyje bus galima dirbti, vadovaujantis supaprastintomis administracinėmis procedūromis.

IV.4. SĖKMINGI PROJEKTAI

Europos Sąjungos struktūrinė parama nuosekliai mažina socialinius ir ekonominius skirtumus tarp ES šalių narių ar atskirų regionų. Europos Sąjungos skirta Sanglaudos fondo parama yra itin svari Lietuvos vandentvarkos ir atliekų tvarkymo sektoriuose. Sanglaudos fondo lėšos padeda Lietuvai įgyvendinti Europos Sąjungos direktyvose ir reglamentuose keliamus reikalavimus.

Struktūrinių fondų lėšomis finansuojami projektai prisideda prie vandens, oro, dirvos užterštumo ir jo potencialios grėsmės Lietuvos regionams mažinimo. Siekiama užtikrinti visuomenės teisę į saugią ir švarią aplinką išlaikant darnų gamtos išteklių naudojimą ir formuojant atsakingą visuomenės požiūrį į gamtinę aplinką.

IV.4.1. Sanglaudos fondo projektai

Utenos regiono atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas.

Projekto vertė - 60 mln. Lt. ES paramos dalis - 33 mln. Lt. Projekto įgyvendinimo laikotarpis 2004-2009 m. Galutinis paramos gavėjas - UAB "Utenos regiono atliekų tvarkymo centras".

Projektas „Utenos regiono atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ yra vienas iš sparčiausiai vykstančių Lietuvoje tokių projektų tarpe. Šio projekto metu įrengtas vienas regioninis sąvartynas Mockėnuose, kuris kartu su naujomis didelių ir pavojingų atliekų priėmimo aikštelėmis Anykščiuose, Ignalinoje, Molėtuose, Zarasuose, Utenoje ir Visagine pakeis 104 Europos Sąjungos reikalavimų neatitinkančius apskrities sąvartynus. Taip bus stipriai sumažintas neigiamas poveikis aplinkai ir sudarytos sąlygos racionaliau perdirbti viso regiono atliekas.

Naujajame Utenos regioniniame sąvartyne priimamos nepavojingos komunalinės atliekos. Sąvartyne įrengtas sandarus dugnas su gruntinio vandens pažeminimo bei filtrato drenažo sistemomis, nepraleidžiančia teršalų į žemės gelmes, filtrato ir lietaus vandens surinkimo sistemomis.

Utenos regioniniame sąvartyne vykdomos šios veiklos:

- Nepavojingų atliekų priėmimas, svėrimas ir registravimas;
- Nepavojingų atliekų kaupimas (šalinimas) sąvartyne;
- Sąvartyno dujų surinkimas ir apdorojimas (perspektyvoje);
- Filtrato, gamybinių nuotekų surinkimas ir perdavimas į nuotekų valymo įrenginius;
- Sąvartyno monitoringas ir priežiūra.

Miestų ir kaimų gyventojai buityje susidariusias atliekas - naudotą buitinę techniką, didžiąsias atliekas, senas padangas, buityje susidarančias pavojingas atliekas - gali nemokamai atiduoti į didelių ir pavojingų atliekų priėmimo aikšteles. Kompostuojamos atliekos bus perdirbamos Utenoje ir Visagine įrengtose kompostavimo aikštelėse.

Plungės vandentiekio ir nuotekų sistema

Projekto vertė - 35 mln. Lt. ES paramos dalis - 20 mln. Lt. Projekto įgyvendinimo laikotarpis 2003-2009 m. Galutinis paramos gavėjas - UAB „Plungės vandenys“.

Įgyvendinant projektą „Plungės vandentiekio ir nuotekų sistema“ 2008 m. atidaryti rekonstruoti Plungės nuotekų valymo įrenginiai.

Pastatyti vandens nuotekų valymo įrenginiai leis nuotekas išvalyti pagal ES valstybėse taikomus reikalavimus. Sumažintos BDS5, nitratų ir fosforo koncentracijos išleidžiamuose nuotekose pagerins Nemuno upės intakų kokybę. Rekonstruojant nuotekų valymo įrenginius buvo pastatytas administracinis pastatas su laboratorine įranga, sumontuoti du OCO tipo technologiniai rezervuarai, du nuskaidrintuvai, reikalingi inžineriniai tinklai ir inžinerinės sistemos. Valykloje įdiegta kompiuterinė valdymo sistema leis nuotoliniu būdu valdyti įrenginius ir trečdaliu sutaupyti elektros energijos.

Senieji Plungės nuotekų valymo įrenginiai nevalė azoto ir fosforo. Naujieji nuotekų valymo įrenginiai tris kartus sumažins į Mažosios Sruojos upelį išleidžiamo fosforo ir ketvirtadaliu azoto kiekius, spartinančius dumblių ir vandens augmenijos dauginimąsi. Įrenginiuose nusėdintas dumblas bus sausinamas, taip sumažinant nemalonius kvapus ir neigiamą poveikį aplinkai. Iš jo gaunamas produktas galės būti panaudotas kaip kuras ar kompostas.

Taip pat 2008 m. pradžioje baigti Plungės vandentiekio ir nuotekų tinklų plėtros ir rekonstrukcijos darbai. Pagal šią projekto dalį nutiesta ir renovuota 29,19 km vandentiekio ir nuotekų tinklų, įrengtos 7 nuotekų siurblinės, trečiojo kėlimo vandentiekio siurblinė. Sutvarkyta nuotekų tvarkymo sistema leis papildomai daugiau nei 1000 Plungės gyventojų naudotis centralizuotais vandentiekio ir nuotekų tinklais.

IV.4.2. Struktūrinių fondų projektai

Pajūrio juostos tvarkymo programos įgyvendinimo II etapas

Projekto vertė - 5,75 mln. Lt, ES paramos dalis - 4,31 mln. Lt. Projekto įgyvendinimo laikotarpis 2007-2008 m. Projekto vykdytojas - Klaipėdos apskrities viršininko administracija.

Vykdamas projektą siekiama sustabdyti pajūrio paplūdimių ir kopų degradavimo procesą, stabilizuoti apsaugines kopas natūralaus priauginimo smėliu procesu, apsaugoti pajūrio kraštovaizdžio komponentus nuo stipraus antropogeninio poveikio poilsio sezono metu bei nuo pavojingų gamtos reiškinių, tokių kaip audros, potvyniai, uraganai, stiprus vėjas ir pan.

Projekto vykdytojo duomenimis, preliminariai vertinant 2007-2008 m. pajūryje siautėjusių audrų padarinius, galima teigti, kad pajūrio „maitinimas“ smėliu yra veiksmingas ir turi teigiamą poveikį sutvirtinant bei apsaugant kopagūbrį. Šio projekto metu buvo atgabenta 111 tūkst. kubinių metrų smėlio į Palangos pakrantę iš Baltijos jūros Preilos-Juodkrantės regiono šiaurinio poligono. Smėliu papildyti paplūdimiai paplatėjo iki 70 metrų. Taip sutvarkyta 1200 m pakrantės. Kita įgyvendinta veikla - kopagūbrio apželdinimas smėliamėgiais augalais. Apsauginis kopagūbris žemyninėje Baltijos jūros kranto dalyje apželdintas karklų bei raukšlėtalpio erškėčio sodinukais - 8 ha, o Kuršių nerijos dalyje 2 ha - smėliamėgiais žoliniais augalais.

Šis projektas yra sėkmingas ir puikiai atitinka Europos regioninės plėtros fondo tikslus skatinti regioninę plėtrą bei darnų vystymąsi, nes bus išsaugotas unikalus Lietuvos kraštovaizdis. Sutvarkyta teritorija sudarys palankias rekreacijos sąlygas ne tik vietos bendruomenei, bet ir visai Lietuvai bei jos svečiams.

Gavaičio ežero buvusios taršos padarinių likvidavimas

Projekto vertė - 1,18 mln. Lt, ES paramos dalis - 797, 89 tūkst. Lt. Projekto įgyvendinimo laikotarpis - 2006-2008 m. Projekto vykdytojas - Ignalinos rajono savivaldybės administracija.

Ilgą laiką Ignalinos miesto gyventojai ir svečiai matė tokį Gavaičio ežero vaizdą: aukštomis žolėmis, krūmynais apaugusios pakrantės, pilnos buitinių šiukšlių, purvinas ir užterštas vanduo. Toks ežero, esančio pačioje Ignalinoje, gadino miesto įvaizdį.

Šio projekto lėšomis buvo sutvarkyta ir išvalyta 600 m ežero pakrantės, atliktas sanitarinis pakrančių apsaugos juostos želdinių kirtimas, iš 3,33 ha ežero teritorijos pašalinus dumblą, sudarytos prielaidos ekologiškai sistemai ir natūraliai ekosistemai atsikurti.

Išvalyta labiausiai užteršta Gavaičio ežero dalis, todėl tikimasi, kad žymiai pagerės ežero vandens kokybė - jis bus švarus ir tinkamas maudytis. Išvalytos pakrantės jau džiugina miesto gyventojus ir svečius. Vos pradėjus vykdyti darbus buvo sulaukta didelio vietos gyventojų dėmesio. Ignalinos gyventojai pritarė ir palaikė visuomenei ir rajono įvaizdžiui svarbų projektą.

V. PAGRINDINIAI VEIKLOS TIKSLAI 2009 M.

Šiais metais numatoma tobulinti Agentūros organizacinę struktūrą, didinti žmogiškųjų išteklių gebėjimus, gerinti darbuotojų darbo sąlygas, plačiau informuoti visuomenę apie ES finansuojamų aplinkosaugos projektų teikiamą naudą, stiprinti bendradarbiavimą su administruojamų projektų vykdytojais ir galutiniais paramos gavėjais.

Siekiant paspartinti projektų įgyvendinimo eigą bei supaprastinti administravimo procedūras ir optimaliai išnaudoti turimus žmogiškuosius išteklius, gavus Finansų ministerijos pritarimą, planuojama pradėti naudoti projektų išlaidų pagrindimo ir viešųjų pirkimų atrankinės priežiūros metodikas.

Siekiant sumažinti riziką dėl netinkamai panaudotų ES paramos lėšų, planuojama parengti patikrų vykdymo metodiką ir, gavus Finansų ministerijos pritarimą, ją taikyti praktikoje.

V.1. SANGLAUDOS FONDO PROJEKTAI

Sanglaudos fondo projektų, patvirtintų 2000-2006 m. laikotarpiu, įgyvendinimas gali tęstis ne ilgiau kaip iki 2010 m. pabaigos, todėl 2009 m. bus tęsiamas jau patvirtintų projektų įgyvendinimas.

Praėjusių metų pabaigoje pasiektas aplinkos apsaugos sektoriuje patvirtintų Sanglaudos fondo projektų lėšų išmokėjimas sudarė 65% visų projektų vertės. 2008-2010 m. laikotarpiu turima įsisavinti lėšų suma sudaro 1.077 mln. Lt. Planuojama 2009 metais pasirašyti visas numatytas sutartis ir iki 2010 m. pabaigos užbaigti visų projektų įgyvendinimą.

Atliekų projektų sektorius

Praėjusiais metais baigti įgyvendinti Alytaus bei Šiaulių regionų atliekų tvarkymo sistemos sukūrimo projektai, todėl 2009 metais ypatingas dėmesys bus skiriamas šių projektų galutinių dokumentų parengimui. Kitas svarbus uždavinys - tinkamai ir laiku parengti Kauno, Utenos bei Tauragės regionų atliekų tvarkymo sistemos sukūrimo projektų Europos Komisijos sprendimų pakeitimų pasiūlymus. Be to, 2009 metais planuojama užbaigti įgyvendinti 29 sutartis. Tikimasi, kad 2009 metais galutiniai paramos gavėjai sėkmingai užbaigs vykdyti pirkimo procedūras ir bus pasirašytos visos likusios 11 sutarčių.

Įgyvendinant 2007-2013 m. struktūrinės paramos Sanglaudos skatinimo programą atliekų projektų sektoriuje viena pagrindinių užduočių - paraiškų finansavimui gauti vertinimas pagal priemonės VP3-3.1-AM-01-V „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“ veiklą „Dumblo tvarkymo infrastruktūros kūrimas“ bei priemonės VP3-3.2-AM-01-V „Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ ir VP3-3.2-AM-02-K „Atliekų tvarkymo sistemos plėtra“.

Vandentvarkos projektų sektorius

Praėjusiais metais baigti įgyvendinti Vilniaus ir Jonavos vandentvarkos projektai, todėl 2009 metais ypatingas dėmesys bus skiriamas šių projektų galutinių dokumentų parengimui. Šiais metais planuojama užbaigti Kėdainių, Kauno, Plungės vandentvarkos projektų įgyvendinimą.

Kitas svarbus uždavinys - tinkamai ir laiku parengti Nemuno aukštupio, Ventos-Liekupės, Neries baseinų bei Kauno m projektų Europos Komisijos sprendimų pakeitimų pasiūlymus.

Šiais metais numatoma užbaigti Pagėgių, Zarasų, Palangos, Šakių, Lukšių, Šeduvos, N. Akmenės, Joniškio, Rokiškio, Birštono, Utenos, Elektrėnų vandenvalos įrenginių statybos ar rekonstrukcijos darbus. Be to, 2009 metais planuojama užbaigti įgyvendinti 42 vandentiekio ir nuotekų tinklų plėtros/renovavimo darbų sutartis. Tikimasi, kad 2009 metais galutiniai paramos gavėjai sėkmingai užbaigs vykdyti pirkimo procedūras, ir bus pasirašytos visos likusios 35 sutartys.

Įgyvendinant 2007-2013 m. struktūrinės paramos Sanglaudos skatinimo programą viena pagrindinių užduočių vandentvarkos sektoriuje yra paraiškų finansavimui gauti vertinimas pagal priemonės VP3-3.1-AM-01-V „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“ kvietimus. Be likusių 2009 metais įvertinti 13 pirmojo kvietimo paraiškų dar numatoma gauti ir įvertinti 47 antrojo kvietimo paraiškas.

V.2. STRUKTŪRINIŲ FONDŲ PROJEKTAI

Struktūrinių fondų projektams, finansuojamiems pagal 2004-2006 m. BPD, 2008 m. buvo paskutiniai projektų įgyvendinimo metai. Šiais metais numatoma patikrinti likusių 8 įgyvendintų projektų galutines ataskaitas bei ypatingą dėmesį skirti BPD 1.3 priemonės įgyvendinimo galutinių dokumentų parengimui.

Įgyvendinant 2007-2013 m. Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 1 prioritetą, pagrindinis dėmesys 2009 metais bus skiriamas paraiškų vertinimui. Numatoma, jog šiais metais bus pateiktos 69 paraiškos paramai pagal 7 skirtingas priemones gauti. Be šių, regioninio ir valstybės planavimo paraiškų, antrą 2009 m. pusmetį numatoma paskelbti kvietimą teikti paraiškas pagal vienintelę konkursinę priemonę - VP3-1.4-AM-09-K „Visuomenės informavimo ir švietimo apie aplinką priemonių įgyvendinimas“. Preliminariais vertinimais tikimasi gauti iki 100 paraiškų.

Sėkmingai įveikus pradinį, paraiškų vertinimo etapą, 2009 metais numatoma pasirašyti iki 80 projektų administravimo ir finansavimo sutarčių bei pradėti projektų įgyvendinimą.

